

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Светла Богданова Бонева;
Университет за национално и световно стопанство,
Катедра „Международни икономически отношения и бизнес“,
Факултет „Международна икономика и политика“, Зам.-декан;
Научна специалност 05.02.10 „Световно стопанство и международни
икономически отношения“.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения“, професионално направление 3.8. Икономика в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 330/21.02.2022 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Силвия Тодорова-Петкова**
Тема на дисертационния труд: **ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА
КОХЕЗИОННАТА ПОЛИТИКА НА
ЕС ВЪРХУ РЕГИОНАЛНИТЕ
ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗЛИЧИЯ В
БЪЛГАРИЯ**

1. Информация за дисертанта

Докторант Силвия Драганова Тодорова-Петкова се е обучавала по докторска програма към катедра „Международни икономически отношения и бизнес“ на факултет „Международна икономика и политика“

на УНСС, по научна специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения”, съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 886/14.03.2015 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода март 2015 г. – юли 2017 и задочна от юли 2017 до февруари 2022 г. Отчислена е с право на защита с решение на Катедрения съвет на катедра „МИО и бизнес“ (Протокол № 391/03.02.2022 г.) и решение на Факултетния съвет на факултет „Международна икономика и политика“ (Протокол №5/15.02.2022 г.)

Силвия Драганова Тодорова-Петкова е родена на 21.01.1989 г. в гр. София. През периода 2008 - 2012 г. е бакалавър, специалност „Международни икономически отношения“ в Международно висше бизнес училище – гр. Ботевград. През периода 2012 - 2014 г. е магистър, специалност „Международен бизнес и мениджмънт“ в Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – гр. Свищов. От юли 2017 г. работи като Проектен координатор в Сдружение „Българска асоциация по водите – БАВ“. Силвия Петкова владее свободно английски език (ниво C1) и ползва работно немски език (ниво B1).

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на Силвия Драганова Тодорова-Петкова е структуриран в увод, изложение в три глави, заключение и използвана литература в общ обем от 241 страници, от които основен текст в обем от 173 страници. За неговото разработване са използвани 210 източника от които 112 на български език, 97 на английски език и 1 на руски език). Дисертационният труд включва също така коректно оформен списък на съкращенията (70 на брой, от които 61 на български език и 9 на английски език), списък на таблиците (55 на брой) и фигурите (34 на брой) и три приложения.

Изследователският проблем, който се разглежда в настоящото научно изследване, е как Кохезионната политика на Европейския съюз се осъществява в шестте планови района в България, какви са социално-икономическите ефекти за тези райони, като акцентът е поставен върху ефектите при междурегионалните социално-икономически различия.

Актуалността на проблема се доказва от непрекъснатите дебати в българското общество относно критериите за разпределянето на кохезионните средства и от нарастващото безпокойство в европейските институции, свързано с изострянето на регионалните различия. Удачно е да се направи сравнение между мерките приложени по време на втората

многогодишна финансова рамка 2014-2020 г. и тези по време на първата финансова рамка 2007-2013 г., да се анализира обхвата и сериозността на проблема, да се проследи как той се решава и в каква посока трябва да бъдат промените за намаляване или съответно за преодоляване на различията.

Обект на изследването са българските региони, като под региони в настоящия случай се разбират шестте български планови района (NUTS 2). Предмет на изследването е измерването и оценката на въздействието на кохезионните мерки на ЕС върху социално-икономическите различия между регионите в България. Под „кохезионни мерки“ в дисертационния труд се разбират мерките, финансирани от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Кохезионния фонд (КФ) и Европейския социален фонд (ЕСФ).

Целта на дисертационния труд е да се използват теоретични и емпирични методи на анализ и синтез, за да се даде отговор на формулираните хипотези и по-този начин да се подпомогнат компетентните институции и органи при разработването и прилагането на кохезионните мерки у нас, а в един по-широк план и в целия Европейски съюз. Практическият резултат от това би бил намаляване на социално-икономическите регионални различия у нас, а чрез обмен на добри практики и в останалите държави-членки.

За постигането на тази цел са изпълнени следните изследователски задачи: 1. Да се изследва Кохезионната политика на ЕС както на теория, така и на практика; 2. Да се изследват регионалните икономически различия в ЕС и у нас; 3. Да се разработят инструменти за оценка на въздействието на Кохезионната политика на ЕС върху регионалните различия; 4. Да се измерят регионалните различия у нас в определени периоди и да се направи сравнителен анализ на получените резултати; 5. Да се формулират изводи за теорията и конкретни практически препоръки.

Дисертационния труд има едно темпорално ограничение – сравняват се резултатите от две многогодишни финансови рамки (МФР) на Европейския съюз – МФР 2007-2013 г. и МФР 2014-2020 г. Изследването на българските региони се концентрира върху социално-икономическите индикатори и различията при тях. Другото ограничение е по отношение на обхвата на разработката – в дисертационния труд не са отчетени съществуващите различия относно опазването на околната среда, културата и политическата кохерентност, обозначавана като „европеизация“, както и други въпроси, които авторката отчита че биха могли да бъдат предмет на по-късни изследвания.

Основната теза на изследването е, че тъй като една от важните цели на Кохезионната политика на ЕС е намаляването на социално-икономическите различия, както на национално, така и на регионално ниво, то може да се очаква, че тази политика оказва въздействие и върху социално-икономическите междурегионални различия у нас. Първата работна хипотеза е, че Кохезионната политика на ЕС води до съществено намаляване на регионалните социално-икономически различия в България. Втората работна хипотеза е, че Кохезионната политика на ЕС засега не влияе в достатъчна степен върху регионалните социално-икономически различия в България.

За написването на дисертационния труд докторантката е анализираща голям брой източници (учебници, монографии, научни статии и доклади от български и чужди автори). Използвани са базите данни на Европейската статистическа служба (Eurostat); интернет страницата на Европейската комисия, посветена на правото на ЕС (Eur-lex); сайта на Генерална дирекция „Регионална и селищна политика“ на Европейската комисия (GD REGIO); Националния статистически институт (НСИ) на Република България и информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България (ИСУН). Използваните научни публикации са индексирани най-често от CEEOL, Science Direct, EBSCO и Ideas-Repes.

Избраната тема е актуална, като нейното значение нараства в контекста на настоящите предизвикателства, пред които е изправено развитието на регионите в България. Сред тези предизвикателства са необходимостта от реформи и формулирането на адекватни мерки, които да доведат до желаното въздействие по отношение на регионалните различия между българските региони и средноевропейското развитие на регионите.

Използваната литература в изследването като цяло е подходящо подбрана и обхваща множество теоретични и приложни научни изследвания на български и чуждестранни автори. В този смисъл следва да се подчертае и добрата осведоменост на докторантката по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд. Съотношението между литературата на български и английски език се предопределя от обстоятелството, че преобладаващата част от литературата по темата е на английски език.

Задачите, поставени в изследването, са изпълнени успешно, като по този начин е постигната и неговата основна цел.

Методологията на изследването отговаря на неговите цели и задачи. Работата е оформена старателно, стилът е ясен.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Резултатите от изследването са интересни както за научната общност, така и за администрацията на регионално и местно равнище. Намирането на причините за устойчивостта на съществените регионални различия, както и на методи и средства за тяхното преодоляване, са от голямо значение за по-ефективното използване на средствата от бюджета на ЕС, и за провеждането на по-ефективна национална регионална политика. Решението на регионалните проблеми в дадена държава-членка на ЕС, би могло да се адаптира и приложи и в други държави-членки, което прави актуалността на разглежданата тема още по-голяма.

В дисертационния труд се съчетават дедуктивният и индуктивният методи на изследване. Дедуктивният метод преобладава в първата и втората глава, където се разглежда теорията и практиката на Кохезионната политика на ЕС, а индуктивният в третата глава, която се базира на собствено емпирично изследване на автора. Широко се прилага сравнителния подход в анализа. В методологията на емпиричното статистическо изследване като инструменти за количествен анализ са използвани средно абсолютното отклонение (MAD) и коефициентът на вариация (CV). Чрез средното абсолютно отклонение (MAD) може да бъде описана вариацията в множеството от данни, "разсейването" на индивидуалните стойности, както и променливостта на данните. Коефициентът на вариация (CV) дава информация за разсейването на признака, изразено в проценти, което дава възможност за сравняване на вариацията на различни признаци, освен това се използва за оценяване на еднородността на извадката. Дисертационният труд се отличава с овладяна от докторантката съвременна система от знания в областта на теорията и методологията на регионалното икономическо развитие и европейската политика на сближаване. Методологията на изследването напълно отговаря на неговите цели. Задачите, поставени в изследването, са изпълнени успешно.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Докторантката е формулирала пет приносни момента, които по същество имат научно-приложен характер, отразяват основните постижения на дисертационния труд и потвърждават оригиналността на разработката:

1. Направен е задълбочен анализ на причините за възникването и на етапите в развитието на Кохезионната политика на ЕС, както и на значението ѝ за интеграционния процес.

2. Анализирани са нивата на провеждане на Кохезионната политика на ЕС и е обоснован изводът за приоритетното прилагане на регионалния подход при реализирането на кохезионните мерки.

3. Извършен е сравнителен анализ по планови райони на разпределението на кохезионните средства през периода 2007-2020 г. и чрез набор от индикатори са очертани постиженията и проблемите в контекста на обекта на изследването - преодоляването на междурегионалните различия у нас.

4. Проведено е оригинално емпирично изследване за прецизно идентифициране на степента на въздействие на кохезионните мерки върху междурегионалните различия по трите направления на кохезията – икономическа, социална и териториална.

5. На база на емпиричното изследване са формулирани препоръки за повишаване на въздействието на кохезионните мерки на ЕС при преодоляването на междурегионалните социално-икономически различия. Препоръките са насочени към различни равнища на управление: местно, регионално, национално и европейско.

Дисертационният труд достига до верни заключения и изводи, формулирани на базата на обобщаването и анализа на голяма количество статистическа, емпирична и аналитична информация. На отделни места в разработката се съдържат значими и аргументирани идеи, на базата на които биха могли да бъдат формулирани ценни препоръки за преодоляването на съществуващите междурегионални социално-икономически различия на местно, регионално, национално и европейско равнище.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантката е представила четири публикации в областта на дисертационния труд, всички от които са излезли от печат. Всички публикации са по темата на дисертационния труд и по същество представляват отделни негови части, посветени на следните аспекти на дисертационния труд:

1. Тодорова, С. (2016). Социално-икономически ефекти за Северозападния регион от членството на България в ЕС за периода 2007-2013 г. Научен доклад, представен на конференция „Членството на България в ЕС: осем години по-

късно - Дванадесета международна научна конференция, 2 октомври 2015 г.“. София: Издателски комплекс – УНСС, стр. 340-348.

2. Тодорова, С. (2017). Българското участие в стратегията на ЕС за Дунавския регион – приноси и ползи. Научен доклад, представен на конференция „Членството на България в ЕС: девет години по-късно - Тринадесета международна научна конференция, 7 октомври 2016 г.“ София: Издателски комплекс – УНСС, стр. 367-376.

3. Todorova-Petkova, S. (2019). Socio-Economic Changes Occurring in the Northwestern Planning Region and the Southwestern Planning Region as a Result of Bulgaria’s EU Membership 2007-2016. Scientific report presented at a conference „Sustainable Development GOALS 2030: Challenges for South and Eastern European Countries and Black Sea Region - 15th International Conference of ASECU, Sept., 26-27 2019 “. Sofia: UNWE Publishing Complex. pp 332-345.

4. Тодорова-Петкова, С. (2021). Проблеми пред сближаването на плановете райони в България. Научна статия, публикувана в сп. Народно стопански архив, (4), стр. 57-72.

Всички публикации са в издания с редакционен съвет и са били предмет на предварително рецензиране, преди да бъдат отпечатани в сборници от научни конференции.

Четири публикации на докторант Силвия Тодорова-Петкова са станали достояние на научната общност в и извън УНСС и напълно отговарят на изискванията по отношение на публикациите, необходими за присъждане на образователната и научна степен “доктор”.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд е в обем от 50 стр. и отговаря на количествените, структурните и качествените изисквания към обема и съдържанието на авторефератите. Той дава точна и пълна представа за съдържанието, структурата и основните изводи на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам съществени критични бележки по структурата, стилът и графичното оформление на разработката. Същите са на отлично ниво.

Имам една препоръка – дисертационният труд да бъде преведен на английски език и публикуван като монографично изследване – така трудът ще достигна до повече читатели.

Убедена съм в бъдещата успешна кариера на авторката и именно поради това бих ѝ препоръчала да дефинира по-смело своите алтернативи и виждания по разглежданите проблеми – само така те могат да бъдат

чути. В същото време предвид спецификата на темата, внимателният подход към дефинирането на авторовите алтернативи е донякъде разбираемо.

8. Заключение

Дисертационният труд на Силвия Драганова Тодорова-Петкова е оригинално и актуално научно изследване, което отговаря на основните изисквания за присъждане на образователната и научна степен “доктор”. Авторката има добър език и стил, анализираща е значителен обем научна литература, обосновала е добре своите позиции, заключения и препоръки. **Всичко това ми дава основание да гласувам „ЗА“ присъждането на образователната и научна степен “доктор” на Силвия Драганова Тодорова-Петкова.**

10.03. 2022 г.
Гр. София

Подпис: .....